

Villem (Vilhelm) Soo haud Pärnassaares

Virumaa tuntud kommunist ja maareformi läbiviija Villem Soo sündis 27. detsembril 1912. aastal Võrumaal. Pärast Võru seminari sulgemist 1930. aastal sattus Villem Soo Rakvere Õpetajate Seminari, kust ta 1932. aasta jaanuaris heideti välja ja mõisteti 1933. aastal poliitilise tegevuse tõttu 3 aastaks vangi. 1936. aasta lõpust kuni juunipöördeni töötas ta „kraavihallina“, metsatöötajana ja 1938. aastast Käva põlevkivikaevanduses. 1940. aasta juunipöörde järel saatis EKP juhtkond V. Soo uuesti Rakveresse, kus ta etendas tähtsat rolli 1940. aasta juunisündmuste läbiviimisel Virumaal ja Rakveres. Virumaa TK maosakonna juhatajana viis ta ellu maareformi Virumaal, andes seega esimese hoobi põllumajanduse allakäigule Eestimaal.

Villem Soo võttis aktiivselt osa ka juuniküüditamisest, kuid tema kaastöötajate sõnul olnud ta selle läbiviimise jõhkrukselt hiljem nõrkinud.

„Talle hakkasid varsti närvidele käima Venest tulnud ülbed tegelased. Varsti tuli ta mu tuppa ja ütles: Jälle üks kuradi venelane. Võta sina ta vastu, mina ei taha neid näha.“/.../

Kord kabinetist välja tulles ütles ta mulle: „Ma seisin igati selle eest, et minu osakonnast kedagi ei küüditataks ja Toomas Takjas näitab, et tegin õigesti. Ilmselt oli Soo küüditamise jõhkrukselt pettunud, kuigi ta ise seda kaasa oli teinud ja ülemuste pilli järgi tantsinud.. /.../

... Hästi jäi meelde juhtum lisaku vallamajas, kus üks vana mees, kommunist, nagu ta ennast meile tutvustas, pöördus Villem Soo poole, et kahjuks on vist jäänud küüditamata kohapealne mölder, kes on suur rahvavaenlane. Soo pööras selja ja läks minema. Vähesese aja pärast tuli mees jälle sama jutuga Soo juurde ja nüüd käratas Soo: „Pea lõuad!“

Sellegipooldest astus V. Soo sõja puhkedes hävituspataljoni, kus võttis üksuse ülemana osa paljudest haarangutest metsavendadele ja „klassivaenlasteks“ tunnistatud inimeste arreteerimistest. Teda tunti kogu maakonnas julma tšekistina. Lahinguis metsavendadega ei saanud ta kordagi haavata. Ta olevat isegi uhkustanud, et teda võib tabada ainult hõbekuuliga.

Rinde lähenedes V. Soo ei evakueerunud Venemaale, vaid läks pöranda alla ja asus organiseerima „bandiitidevastast“ võitlust. Oma pörandaaluse tegevuse tarvis toimetas ta relvi ning muud varustust (ka trükimasina) Anguse metsavahi juurde, kust metsavennad need 27. juuli haarangul ära tõid, kuid Sood tookord tabada ei õnnestunud.

Nüüd varjas V. Soo end Pärnassaares, kuid sellest said peatselt teada lisaku omakaitsevaelased. Metsavahimaja lähedusse pandi välja salajased valvepostid. Ühel päeval Alfred Väljaotsa, Elmar Einsteini ning Aksel Rannamäe valvesoleku ajal ilmuski V. Soo koos ühe kaaslasega metsast välja. Käskluse peale mehed ei alistunud. Tekkinud tulevahetuses sai Soo surmava lasu, tema kaaslane aga põgenes. V. Soo taskust leiti valedokumendid Tallo nimele ja 2725 rubla raha.

Villem Soo surnukeha mattis maha Ülo Randma. Hiljem kaevati surnukeha välja ja maeti Rakvere linnakalmistule. Saarevälja metsavahimaja lähedusse püstitati V. Soole mälestuskivi.

1971. aastal avati Rakvere Internaatkoolis mälestustahvel EK(b)P Rakvere Rajoonikomitee TSN TK juhatajale Villem Soole ja punakomandörile August Villakale.

Villem Soo haud (tegelikult mälestuskivi) on kuulutatud pärandkultuuri objektiks (498:HAU:001)

Kasutatud allikad:

Herbert Lindmäe. Suvesõda Virumaal 1941. 2002

Peep Kärp. Virumaa kroonika 1940-1941. 2001

H.-A. Lebbin. Revolutsiooni lipukandjad. III. Tallinn 1978

Aksel Mark (eksiilminister). Juuniküüditamine 1941. aastal.

Tiit Noormets. Rakvere ümbruse Rahvakaitse Pataljon juulis-augustis 1941 //Tuna 1999 nr 1

A. Nurgamaa. Lisaku rahva kannatuste aastad. Käsikiri autori valduses

Johannes Seilental Nõukogude Eesti esimestel künnivagudel //Punane Täht 30.07.1963

<http://www.virumaateataja.ee/140605/esileht/arvamus/15024778.php>. 8.02.2013.a väljavõte

Tiit Lepiku suulised mälestused